

2009

FORSVARSBYGGGS ARKITEKTURPRIS

Foto: Tom Wassum

ARKITEKTUR Å FORSVARE

Foto: Terje Skåre

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør, og forsvarssektorens egen eiendomsekspert. Ingen kan mer enn oss om Forsvarets særskilte behov innen eiendom. Vi bygger og tar hånd om mange av landets mest særegne og krevende bygg, vi er hjem for menige og befal, og vi bidrar til trivsel på tusenvis av arbeidsplasser.

Gjennom å dele ut Forsvarsbyggs arkitekturpris ønsker vi å fremme nødvendigheten av god arkitektur, også i Forsvaret.

God arkitektur omfatter i vid forstand alle våre menneskeskapte omgivelser. Det handler om utforming og funksjon for både bygninger og anlegg, uterom og landskap. Det handler om samspillet mellom bygninger, anlegg og de som benytter dem. Og det handler om høy kvalitet i bygg og anlegg i det offentlige rom - både utenfor og innenfor gjerdene.

Forsvarsbygg overleverer hvert år et betydelig antall bygg og anlegg til Forsvarets bruk. Ansvaret for driften beholder vi. Det betyr at vi er opptatte av alle fasene av byggets levetid, fra det skapes og i det daglige virke i mange år fremover. Gode og fleksible bygg med lang levetid, er for oss viktig i arkitektur.

Årets jury er ledet av rektor ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Karl Otto Ellefsen. Øvrige jurymedlemmer har vært viseadmiral Jan Erik Finseth, sivilarkitekt Michael Ramm Østgaard, sivilarkitekt Tom Wassum og sivilingeniør Inge Bertheussen.

Av i alt 18 innsendte forslag har juryen valgt å nominere tre. De tre nominerte representerer bredden i Forsvarsbyggs oppgaver og kompetanse, fra anlegg i utmark til bygging blant Norges fremste kulturminner, og til bygg som skal bidra til å styrke Forsvarets operative evne. Vinneren er kåret på bakgrunn av et sett med kriterier som sammen gir Forsvarsbyggs beskrivelse av god arkitektur.

Jeg vil gratulere flerbrukshallene i Setermoen leir som vinner av Forsvarsbyggs arkitekturpris 2009.

Frode Sjørusen
Administrerende direktør

REGJERINGEN VIL LØFTE ARKITEKTUREN

Foto: Asgeir Spange Brekke

I 2009 er det bevilget nesten 1,6 milliarder kroner til investeringer i eiendom, bygg og anlegg i forsvarssektoren. Eiendomsporteføljen er på nærmere 4,7 millioner kvadratmeter, inkludert kulturhistoriske eiendommer og 14 nasjonale festningsverk. Som en stor statlig byggherre har Forsvarsbygg et ansvar for å ivareta hensynet til så vel kvalitet i fysiske omgivelser som god arkitektur.

Forsvarssektorens investeringer i eiendom, bygg og anlegg har vært en viktig del av Forsvarets omstilling de senere år. At det i dette arbeidet også legges vekt på arkitek-

toniske kvaliteter, er viktig. Staten skal være et forbilde innen arkitektur. Forsvaret er dessuten en stor arbeidsgiver, og gode fysiske omgivelser er viktig for menneskers dagligliv og trivsel.

Å hedre god arkitektur gjennom en pris er derfor både viktig og riktig.

Jeg gratulerer Flerbrukshallene i Setermoen leir med Forsvarsbyggs arkitekturpris 2009.

Grete Faremo
Forsvarsminister

VURDERINGSKRITERIER

Vurderingskriteriene gjenspeiler Forsvarsbyggs verdier og høye kompetanse når det gjelder utvikling av bygg og anlegg for Forsvaret. De reflekterer Forsvarsbyggs vektlegging av arkitektonisk kvalitet og oppmerksomhet mot hele verdikjeden innen eiendomsutvikling og -forvaltning.

ARKITEKTONISK KVALITET

Bygget/anlegget skal ta utgangspunkt i tydelige og forståelige arkitektoniske ideer. Prosjektene skal dokumentere høy grad av profesjonalitet, være preget av godt bygningsmessig håndverk og vise materialbruk som er tilpasset klima og lokale forhold.

KONTEKSTUALITET

Bygget/anlegget skal være prosjektert med et bevisst forhold til de omgivelsene det er en del av. Dette gjelder så vel i naturområder som i eksisterende bygningsmiljøer. Forholdet til kontekst kan uttrykkes gjennom tolking av stedlige forhold, tilpasning til omgivelsene eller gjennom at bygget/anlegget er en del av prosesser der omgivelsene transformeres og gis ny orden.

BRUKSKVALITET

Prosjektene skal være gode redskaper for den bruken eller de arbeidsprosessene de skal gi rammer for. Planløsningene skal understøtte og bedre funksjonaliteten i virksom-

heten. Bygg og anlegg skal være arealeffektive og driftsvennlige. Prosjektene skal være velfungerende sett i forhold til arbeidsmiljø i vid forstand.

KAPASITET FOR ENDRING

Prosjektene skal være utviklet med innebygget kapasitet for endring over tid. Generelt skal bygg og anlegg ha god generalitet, fleksibilitet og elastisitet.

ENERGI OG MILJØ

Prosjektene skal oppfylle Forsvarsbyggs miljømål og energikrav. Det skal benyttes miljøvennlige og klimaeffektive byggematerialer. Byggeprosessen skal dokumentere lavt avfallsnivå. Bygg og anlegg skal ha lavt energiforbruk i driftsfasen og bidra til å redusere de samlede klimagassutslippene.

KOSTNADSEFFEKTIVITET

Prosjektene skal være kostnadseffektive. De enkelte prosjektenes kostnader skal sees både i forhold til investeringskostnader (prosjektkostnad) og i forhold til drift- og levetidskostnader.

NYTENKING

I kriteriene for arkitekturprisen prioriteres innovative løsninger som gir gode bygningsmessige svar på de utbyggingsoppgavene Forsvaret står overfor.

Kjøllsæterbrua er oppført i forbindelse med etablering av hovedveger til det nye skyte- og øvingsfeltet på Rena, Regionfelt Østlandet, og binder sammen dette feltet med Rødsmoen øvingsområde og Rena leir. Den er åpen for allmennheten og bedrer ferdselen for innbyggerne i nærområdet.

Brua har en spennende og avansert konstruksjon i tre. Materialbruken er tradisjonell, men byggverkets dimensjoner og bæreevne gjør den innovativ. Løsningen peker framover og viser at det er mulig å benytte naturmaterialer som tre i slike avanserte konstruksjoner. Kjøllsæterbrua har på denne måten bidratt til nytenking og til økt kunnskap om bruk av tre i brukonstruksjoner. Den er dimensjonert for å tåle vekten av 715 tonn trafikklast, i tillegg til betongdekket på 970 tonn. Dette gir brua en imponerende bæreevne.

Uttrykksmessig knytter brua seg til formspråket fra Rena leir, her benyttes tre som utvendig kledning, og gir begge en moderne og tidsmessig form. Den er godt tilpasset terreng og landskapsituasjon lokalt og skaper en vakker landskapsopplevelse.

Kjøllsæterbrua har gjennom de årene den har vært i drift vist at den tilfredsstillende forsvarets krav til brukskvalitet, funksjonalitet og lave driftskostnader. Det er Østerdal garnison med norske og internasjonale gjestende avdelinger som gis mer effektive øvelser ved bruk av bruanlegget. Kjøllsæterbrua har en forventet levetid på 100 år. Byggematerialene betong og tre gir godt miljøregnskap med lav klimabelastning fra produksjon.

FAKTA

Byggeår 2004-2005. 158 meter lang, 6 bruspenner, føringsbredde 6,3 meter, seilingshøyde 6 meter. Hovedentreprise med en investeringskostnad på 27,5 millioner kroner.

Arkitekt: PLAN arkitekter AS

Prosjektledelse: Forsvarsbygg ved prosjektleder Dag Tore Wien, prosjektsjef Jens Levi Moldstad og prosjektsjef Roger Jenssen

Byggeleder: Forsvarsbygg ved Anders Martinsen

Prosjekterende ingeniør: SWECO Grøner AS

Utførende entreprenører: Mesta AS og Moelven Limtre AS som leverandør av limtrekonstruksjonen.

Kjøllsæterbrua har samme arkitektoniske uttrykksform som Rena leir. Den har en spennende og avansert konstruksjon i tre, og er den største av sitt slag i Norge. Bruken av tre i skogområdet fungerer godt og virker naturlig i skogfylket Hedmark.

Nybygget viser innovativ og utfordrende tilpassing til de gamle byggene med lette glasskledde mellombygg og massive teglkledde volumer som refererer til bygningsmassen på Akershus festning.

700 år etter at Håkon Magnussen fikk bygget borgen på det strategiske Akersneset til forsvar av Norge, vedtok Stortinget i 2002 at Forsvarets øverste strategiske ledelse skal huses på Akershus festningsområde i tre gamle bygninger sammenbundet av et nybygg.

Forsvarets tilstedeværelse på Akershus festning viderefører den arkitektoniske og historiske utviklingen av festningen ved rehabilitering og ny bruk av tre bygg fra 1800-tallet sammenbundet med ett nybygg. En nær dialog med Riksantikvaren og internasjonalt anerkjente arkitektureksperter har gitt verdifulle innspill til utfordringen med å utvikle effektive og moderne kontorarealer på totalt ca. 560 arbeidsplasser og 17.200 m² BTA i et av Norges viktigste bevarte kulturmiljøer underlagt strenge vernerestriksjoner.

De gamle bygningene er vakkert og profesjonelt rehabilitert og rommer nå velfungerende kontorlokaler. Nybygget viser innovativ og utfordrende tilpassing til den gamle bygningsmassen med lette glasskledde mellombygg og massive teglkledde volumer som refererer til bygningsmassen på Akershus festning. Formspråket er svært bevisst i forhold til situasjonen på Akershus, byggene er funksjonelle og har høy arkitektonisk gjennomarbeidingsgrad og god detaljering.

Volumoppbygging er gjennomført med respekt for eksisterende bygningsmasse, samtidig som ledelsesbygget fremstår tydelig i bybildet sett fra Bjørvika og Operaen og den nye bydelen som bygges ut rundt havneområdet i Oslo.

FAKTA

Byggeår 2004-2006. Totalentreprise med en investeringskostnad på 575 millioner kroner.

Arkitekter: Jarmund/Vigsnæs Arkitekter AS og ØKAW Arkitekter AS

Prosjektledelse: Forsvarsbygg ved prosjektleder Kjell Syversen, prosjektsjef Ragnar Steen og prosjekteringsleder Rune Almenning

Byggeleder: Forsvarsbygg ved Kjell Kamperud

Prosjekterende ingeniør: Rambøll AS

Utførende entreprenør: Veidekke Entreprenør AS

FLERBRUKSHALLENE I SETERMOEN LEIR | VINNER

Flerbrukshaller er flerfunksjonelle bygg for undervisning av soldater, vedlikehold av kjøretøy og materiell, kontorer for befal, depot etc. Flerbrukshallene på Setermoen er sammen med den nye leirplanen et innovativt prosjekt som løser flere viktige utfordringer dagens forsvar står overfor:

- Bygninger som gir gode arbeidsforhold og styrker utdanningen i Forsvaret
- Bygninger med stor generalitet og fleksibilitet
- En leirstruktur som bidrar til samling og effektiv omstrukturering av Forsvarets leirer
- Et anlegg som bidrar til økt operativ evne

Disse utfordringene er løst med en god leirplan og et godt og konsekvent gjennomført arkitektonisk konsept for den enkelte hallen og for systemet av haller.

Flerbrukshallene fremste styrke er generelle og enkle løsninger. Det legger til rette for multifunksjonelle bygninger som kan dekke svært mange av behovene i Forsvaret. Selve bygningen, og de tekniske løsningene, er generelle, fleksible og robuste med stor tilpasningsdyktighet.

FAKTA

Byggestart fra 2002. Etappevis ferdigstilling frem til 2009. Generalentreprise med en investeringskostnad på totalt 477 millioner kroner

Arkitekt: Borealis Arkitekter AS

Prosjektledelse: Forsvarsbygg ved prosjektleder Bård Bakkejord (tidligfase), prosjektleder Torfinn Nilsen (byggefase), prosjektsjef Geir Tony Andreassen og prosjektsjef Hårek Elvenes

Byggeleder: SWECO Norge AS

Rådgivende ingeniør: Reinertsen Engineering AS

Utførende entreprenører: Lønnheim Entreprenør AS (1.etappe)
Storegga Entreprenør AS (2. etappe) og Bjørn Bygg AS (3.etappe)

Hele anlegget er preget av nøkternhet, enkel materialbruk og robust detaljering. Fasadene på hallene er kledd med aluzinkplater mens servicefløyene, som ligger inn mot gangaksen, er kledd med malt trepanel. Betongdekket i hallen er bygd for å tåle store beltekjøretøyer. Vinduer i portene gir godt lys inn i hallen.

Utgitt av kommunikasjonsavdelingen i Forsvarsbygg

Postboks 405 Sentrum, 0103 OSLO

Sentralbord: 815 70 400

www.forsvarsbygg.no